

**ΕΝΑ ΣΧΟΛΙΟ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ
ΤΟ «ΑΠΑΡΑΤΗΡΗΤΟ» ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΚΟΣΜΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗ «ΣΚΕΨΕΙΣ
ΠΕΡΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΑΞΙ» 1988**

Yaoundé 14-10-2008

«οὐ μή τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἄν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» (Ματθ.
10-23)

**«...καθένας καταξιώνεται μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, μέσα ἀπό τήν αὐτοθυσία καί τήν
ἐπιτέλεσι τοῦ καθήκοντός του μέ ταπεινωση.» Ἱερομ. Κοσμάς Γρηγοριάτης**

Τοῦτα τά λόγια τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τούς Μαθητάς Του καί τά
ἀκόλουθα τοῦ Μακαριστοῦ Ἱεραποστόλου, ἱερομονάχου Κοσμά Γρηγοριάτου θά
ἀρκοῦσαν νά περιγράψουν ὅλη του τήν ζωή, καθόσον, ὅλη του ἡ ζωή χαρακτηρίστηκε
ἀπό τήν αὐτοθυσία γιά τόν Λόγο τοῦ Θεοῦ. Μιά ζωή πού ἀναλώθηκε μέ αὐτοθυσία καί
ταπεινωση στήν ἐπιτέλεση τοῦ Ἀποστολικοῦ Ἔργου, δηλαδή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῶν
Ἑθνῶν.

Δέν εἶχα ποτέ τήν εὐκαιρία νά συνατήσω τόν μακαριστό καί πρωτοπόρο αὐτόν
Ἱεραπόστολο τοῦ Ζαΐρ –(σήμερα Δημοκρατία τοῦ Κονγκό)- μιᾶς τῶν μεγαλυτέρων
χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς. Εὐρισκόμενος ὁμως, διά τῆς ἐλεητικῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καί τῆς
εὐλογίας τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πάπα καί Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ.κ. Θεοδώρου τοῦ Β', σέ
έναν ἄλλο Ἱεραποστολικό ἀμπελῶνα τῆς ἰδίας Ἠπείρου, τό Καμερούν, ἐνοιωσα ἀπό τήν
πρώτη κιόλας ἡμέρα τῆς ἀφίξεώς μου, τήν πτωχεία μου ὡς πρὸς τήν Ἱεραποστολική
πραγματικότητα τήν ὁποία ἐκλήθην νά διακονήσω ὡς ἐπίσκοπος... Προερχόμενος ἀπό
πολυετῆ ἐγκαταβίωση σέ Ἱερά Μονή-(Ἱερά Μονή Ἁγίας Παρασκευῆς Μαζίου Μεγάρων)-
καί μέ μιά ἐπίσης πολυετῆ διακονία ὡς Ἱεροκῆρυξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων
καί Σαλαμίνας, πίστευα ὅτι οἱ γνώσεις καί οἱ ἐμπειρίες μου θά ἐπαρκοῦσαν γιά τό
ἐγχείρημα τῆς διακονίας στό Ἀποστολικό Ἔργο... Στήν εἴσοδό μου ὁμως μέσα στόν
Ἱεραποστολικό ἀμπελῶνα κατάλαβα ὅτι εἶχα ἐλλείψεις πολλές. Ὑπάρχουν χιλιάδες
πράγματα τά ὁποῖα δέν συμπεριλαμβάνοντο στίς ἰδικές μου γνώσεις καί ἐμπειρίες καί
ἄρχισα νά θλίβομαι γιά τίς ἐλλείψεις μου καί νά παραπονιέμαι στόν Θεό σάν τόν
Προφήτη Ἰωνᾶ... «.. **Θεέ μου πού νά βρῶ ἄκρη μέσα σ' αὐτό τό χάος αὐτοῦ τοῦ νέου
κόσμου πού μ' ἔφερες νά διακονήσω...**» Μέ τήν θλίψη νά μέ κρατᾶ ξάγρυπνο τά βράδια
ἄρχισα νά διαβάζω γιά νά γεμίσω τίς ὥρες τῆς ἀϋπνίας... Ἐκεῖ ἦταν πού πρόσεξα γιά
πρώτη φορά ὅτι ἐπάνω στό γραφεῖο μου καί κάτω ἀπό μιά μικρή στοίβα βιβλίων
ὑπῆρχε ἕνα περιοδικό τῆς Ἀδελφότητος Ὁρθόδοξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς μέ τόν
τίτλο στό λευκό του ἐξώφυλλο: **«Σκέψεις περί Ἱεραποστολῆς μέσα ἀπό τήν πράξι»
ὑπό Κοσμά Γρηγοριάτου** καί ἄρχισα νά τό ξεφυλλίζω....

Τό διάβασα καί τό ξαναδιάβασα καί δέν μπόρεσα νά τ' ἀφήσω ἀπό τά χέρια παρά μόνο
τό ξημέρωμα... Τό πρῶτο πράγμα πού ἐνοιωσα ἦταν ὅτι, μοῦ ἔφυγε ἡ θλίψη πού μέ εἶχε
καταβάλλει... καί μέσα στά λόγια τοῦ πατρός Κοσμά εὕρισκα μιά μεγάλη παρηγοριά...
Ἄρχισα νά ἐντρυφῶ στά λόγια καί στήν ἐμπειρία του καί ἕνα φῶς ἄρχισε νά φαίνεται...
Ἐνοιωθα σάν νά ἔπλεα σ' ἕνα ἀπέραντο πέλαγος μέσα σέ μιά κατασκότεινη νύχτα
χωρίς πυξίδα καί ξάφνου φάνηκε ὁ **«πολικός ἀστέρης»**... ἡ χαρά μου ἦταν ἀνείπωτη...

**Ἔβαλα, λοιπόν, στήν σωστή της θέση τήν πυξίδα καί «ἔθεσα τήν χεῖρα μου ἐπί τό
ἄροτρον...».**

Ἐδῶ θά ἤθελα νά κάνω μιά μικρή διευκρίνηση γιά νά γίνω πιό κατανοητός. Στήν
σύγχρονη Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολική πραγματικότητα ὑπάρχουν δύο τύποι
Ἱεραποστολικῶν κλιμακίων:

Α). Υπάρχουν ιεραποστολικά κλιμάκια τά όποία εἶναι ἐδῶ καί χρόνια ἐπανδρωμένα καί διαθέτουν ἕνα ἐπιτελεῖο μέ ἐθελοντές κληρικούς καί λαϊκούς πού παίζουν ἕναν καθοδηγητικό ρόλο ἀκόμα καί γιά τούς ἰθαγενεῖς κληρικούς καί μέ τόν τρόπο αὐτό ὑπάρχει μιά συνέχεια ὅταν συμβαίνει κάποια ἀλλαγὴ ἢ τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ ὑπευθύνου ἑνός κλιμακίου καί,

Β). Ἰεραποστολικά κλιμάκια πού, γιά λόγους ἀκατανοήτους–(πού δέν εἶναι καί τῆς παρουσίας στιγμῆς νά ἐξεταστοῦν καί νά ἀναλυθοῦν, ἄν καί θά ἄξιζε...)– ὑπάρχει μόνον ὁ Ἐπίσκοπος χωρίς κανέναν συνεργάτη–ἐθελοντή κληρικό καί λαϊκό παρά μόνο μέ κάποιους ἰθαγενεῖς κληρικούς στήν πλειοψηφία τους πρῶτης γενεάς ὀρθοδόξων καί **«ἀναγκαστικές χειροτονίες»** –(ὄρος τοῦ π. Κοσμᾶ)– γιά νά ξεκινήσει τό Ἰεραποστολικό ἔργο. Στήν δεύτερη αὐτή «κατηγορία» τῶν Ἰεραποστολικῶν κλιμακίων πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νά παίζει πολλαπλό ρόλο καί νά εἶναι λάτρης τοῦ «Δεκάθλου» γιά νά μπορέσει νά φέρει σέ συντονισμό ὅλες τίς πλευρές τοῦ Ἀποστολικοῦ Ἔργου. Στήν δεύτερη αὐτή κατηγορία ἀνήκει καί ὁ Ἀμπελώνας τοῦ Καμερούν... Γιά τόν λόγο αὐτό καί χωρίς νά ὑπερβάλλω **«ἐχάρην χαράν μεγάλην»** ὅταν ἀνακάλυψα τό γραπτό αὐτό ἔργο τοῦ π. Κοσμᾶ... Οὐσιαστικά τό κείμενο αὐτό εἶναι ἕνα κείμενο **«θεραπευτικό»** τό ὁποῖο καταγράφει τήν **«παθολογία»** κάθε πλευρᾶς τοῦ συγχρόνου Ἀποστολικοῦ Ἔργου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ἡ σπουδαιότητά του ἐγκτεται στό ὅτι, δέν περιορίζεται, δέν μένει μόνον στήν λογιστική καταγραφή αὐτῆς τῆς **«παθολογίας»** ἀλλά προτείνει καί τρόπους, μεθόδους, τέχνη **«θεραπείας»** τῆς. Οὐσιαστικά λειτουργεῖ ὡς **«θεραπευτῆς»** καί γιά τόν λόγον αὐτό ὁ λόγος του εἶναι ἀπόλυτα Εὐαγγελικός. Γνωρίζει γιατί **«ἐξῆλθε (ὡς) σπείρων τοῦ σπείρειν τόν σπόρο»**. Γνωρίζει ὅτι τό Εὐαγγέλιο εἶναι ὁ μόνος τρόπος θεραπείας τῆς πεπτωκυίας ἀνθρωπίνης φύσεως καί σάν τέτοιο τόν προσφέρει στόν ἀγνοοῦντα, αὐτήν τήν μέθοδο θεραπείας, Ἀφρικανό ἀδελφό. Στήν διαδικασία αὐτῆς τῆς προσφοράς, βρίσκεται ὅμως, πρό μιᾶς μεγάλης ἐκπλήξεως, ὅτι, καί ἡ Ἐκκλησία πού τόν ἀποστέλλει σάν **«σπορέα»** ἔχει καί αὐτή μιά ἄλλη **«παθολογία»**, τό νά ἐπιμένει νά κατανοήσῃ τήν **«σπορά»** τοῦ Εὐαγγελικοῦ Λόγου μέ ἐκκοσμικευμένα ἐκκλησιαστικά μέτρα καί κριτήρια... Πόσο παραστατικό ἀλλά καί συνάμα βαθύ εἶναι τό παράδειγμα τοῦ Κυρίου μας γιά τήν **«σπορά»** τοῦ Λόγου! Ἴσως, ἐπειδή, ἡ βιομηχανική ἐπανάσταση καί ἡ τρομακτική διόγκωση τῶν ἀστικῶν κέντρων τούς τελευταίους αἰῶνες ἀπέκοψε τήν πλειοψηφία τοῦ κόσμου ἀπό τήν ἀρχικά, ἀναγκαῖα, ἐπαφή μέ τήν γεωργία γιά τόν λόγο αὐτό δέν μπορούμε νά μποῦμε εὐκόλα στόν ψυχικό κόσμο τοῦ **«σπορέως»** καί νά καταλάβουμε τό βάθος αὐτῆς τῆς παραβολῆς... Ὁ **«σπορέας»** σπερνει τόν σπόρο πού ἔχει κοπιάσει νά μαζέψῃ ἢ νά ἀγοράσῃ, καί ἔχει ἀκόμα κοπιάσει νά τόν διατηρήσῃ σέ καλή κατάσταση, **πολύ πρὶν φθάσῃ ὁ καιρός τῆς σπορᾶς...** Γιά τόν λόγο αὐτό κάθε σπόρος εἶναι πολύτιμος γιά τόν **«σπορέα»** καί κάθε σπόρος πού δέν πέφτει στό κατάλληλο χῶμα ἢ καταπατεῖται ἀπό τούς ὀδοιπόρους, ἢ κατατρώγεται ἀπό τά πετεινά τοῦ οὐρανοῦ, ἢ συμπνίγεται ἀπό τά ζιζάνια, εἶναι ἕνας πόνος στήν καρδιά τοῦ **«σπορέως»**...

Πρέπει νά πέρασε μιά μεγάλη πίκρα (σόκ) ὅταν ἀνεκάλυψε πόσο μακριά ἦταν ἡ πλειοψηφία τοῦ συγχρόνου ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ἀπό τό νά κατανοήσῃ καί νά νοιώσῃ τόν κρυφὸ πόνον τοῦ **«σπορέως»** γιά τήν σπορά, γιά τήν πολυτιμότητα κάθε σπόρου ἀλλά καί γιά τήν ἀναπόφευκτη ἀπώλεια καθενός πού χάθηκε ἔξω ἀπό ἐκεῖ πού εἶχε σκοπὸ καί ὄνειρο, νά σπείρῃ ὁ **«σπορέας»**.... Ὁ π. Κοσμᾶς δέν ἔμεινε μόνο στήν πίκρα καί τήν διαπίστωση αὐτῆς τῆς παθολογίας τοῦ συγχρόνου ἐκκλησιαστικοῦ σώματος τῆς χριστιανικῆς αὐταρκειᾶς ἀλλά μέ πολύ σεμνό καί πατερικό τρόπο πρότεινε τρόπους **«αὐτοθεραπείας»** διότι ὡς πρόσωπα **«θεραπευόμεθα»** μέσα στήν Ἐκκλησία μέ τήν βοήθεια τῶν Πνευματικῶν πατέρων καί τήν συμμετοχή μας στήν ἐκκλησιαστική ζωὴ ἀλλά, ἕνα ἐκκλησιαστικό σῶμα ὀφείλει νά ζεῖ καί νά πορεύεται μέ τέτοιο τρόπο μέσα στήν ἱστορική του πορεία ὡστε, ὅταν διαπιστώνει ὅτι πάσχει, νά μπορεῖ νά **«αὐτοθεραπεύεται»**....

Ὁ λόγος του, ἐμπειρικά τεκμηριωμένος, καλύπτει ὅλο τό φάσμα τῶν Ἱεραποστολικῶν δραστηριοτήτων καί ὁραματίζεται τήν πορεία αὐτοῦ τοῦ ἔργου πρὸς τήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ἴσως εἶναι δύσκολο γιά κάποιον πού δέν ἔχει τήν ἐμπειρία τῆς Ἱεραποστολῆς στήν Ἀφρική νά κατανοήσει τίς δυσκολίες καί νά ἐκτιμήσει τήν ἐμπειρική κατάθεση τοῦ π. Κοσμᾶ μέσα ἀπό αὐτό τό κείμενο καί τί σημαίνει νά ἀνατέμνει ὅλες τίς πλευρές αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Τό νά διακονεῖς ὅπουδήποτε σέ μιά ἐκκλησία πού ἔχει μιά χριστιανική ἱστορία καί μιά παράδοση σχεδόν δύο χιλιάδων χρόνων καί εἶναι σεβαστή καί ἀποδεκτή σέ ποσοστό 99,9% τοῦ πληθυσμοῦ, εἶναι ἔργο σημαντικό καί ἔχει ἀρκετό κόπο, ἀλλά, κατά μεγάλο μέρος ἡ Ἐκκλησία αὐτή ἔχει ὀργανωθεῖ καί ἔχει ἐπιλύσει τό μεγαλύτερο μέρος τῶν **ζωτικῶν** τῆς προβλημάτων. Τό νά θεμελιώσεις μιά Τοπική Ἐκκλησία σέ μιά χῶρα που οἱ πρῶτοι Ἱεραπόστολοι ἔφθασαν μόλις πρὶν 140 χρόνια –(καί δέν ἦταν βέβαια Ὁρθόδοξοι...)- αὐτό σημαίνει ὅτι στόν χῶρο αὐτό εἴμαστε στό 140 μ.χ.! Μέ ὅλα τά προβλήματα πού αὐτό συνεπάγεται... Δέν εἶναι δυνατόν νά κάνουμε ἕνα ἄλμα 1860 ἐτῶν καί νά μεταφέρουμε ὅλη αὐτήν τήν παράδοση μέσα σέ 50 χρόνια ἀπό τότε πού ἐφανίστηκε καί γνωστοποιήθηκε γιά πρώτη φορά στήν Ὑποσαχάρια Ἀφρική μέ τήν παρουσία τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία σύν τό ὅτι, γιά νά μὴν χαρακτηρισθοῦμε ὅτι κάνουμε προσυλητισμό, δραστηριοποιούμεθα στίς πιό δύσβατες καί δύσκολες περιοχές τῆς χώρας πού λόγω αὐτῶν ἀκριβῶς τῶν δυσκολιῶν πολλές ἄλλες ὁμολογίες ἢ δέν ἔφθασαν ποτέ ἢ πέρασαν καί ἀπεχώρησαν... Νά θεμελιώσεις μιά Τοπική Ἐκκλησία καί αὐτή ἡ Ἐκκλησία νά διατηρηθεῖ αὐτό σημαίνει διαρκῆ καί καθημερινή πάλη μέ δεκάδες προβλήματα

- προβλήματα κατηχήσεως σέ τοπικές διαλέκτους–(στό Καμερούν ὑπάρχουν μόνον 220 τοπικές γλῶσσες !),
- σύγκρουση μέ τήν νοοτροπία τῶν ἀρχαίων θρησκειῶν τά ἦθη καί τά ἔθιμα τῶν φυλῶν καί τῆς προεκτάσεώς τους στήν μαγεία,
- σύγκρουση μέ ὅσους ζοῦσαν καί ζοῦν ἀπό τήν ἐξάσκηση τῆς μαγείας,
- σύγκρουση μέ ἄλλες ὁμολογίες καί θρησκείες,
- σύγκρουση μέ ὅσους προσέγγισαν τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία γιά νά ἐπωφεληθοῦν μέ κάθε τρόπο,
- σύγκρουση μέ ὅσους ἦλθαν στήν Ὁρθόδοξία ἀφοῦ πέρασαν ἀπό κάποιες ἄλλες ὁμολογίες,
- σύγκρουση μέ τόν περιρρέοντα τά πάντα θάνατο,
- σύγκρουση μέ τίς ἐνδοφυλετικές διακρίσεις καί νοοτροπίες,
- σύγκρουση μέ ὅσους δέν κατανοοῦν τό Ἱεραποστολικό ἔργο,
- σύγκρουση μέ ὅσους ἔχουν δική τους ἰδέα γιά αὐτό τό Ἔργο,
- σύγκρουση μέ ληστές,
- μέ δύσκολες κλιματολογικές συνθῆκες,
- οἰκονομικά προβλήματα γιά τήν διατήρηση τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος ἔργου,
- σύγκρουση μέ ὅσους δέν συμφωνοῦν μέ τόν τρόπο πού πορεύεται ἕνα Ἱεραποστολικό Κλιμάκιο,
- σύγκρουση μέ τήν ἀδιαφορία πολλῶν Ἐκκλησιαστικῶν προσώπων πού δέν θά ἔπρεπε κᾶν, νά τήν ἔχουν καί νά τήν ἐπιδεικνύουν μέ τόν πλέον ἐμφανέστερο τρόπο,
- ἀπελπισία στήν προσπάθεια νά ἐξευρεθοῦν ἐθελοντές, καί πάρα, πάρα πολλά ἄλλα προβλήματα...

γιά τά ὅποια ὁ π. Κοσμᾶς ὀρθώνει ἕνα λόγο μεστό, εὐαγγελικό, δόκιμο καί καθοριστικό, ἔχοντας ζήσει καί παλέψει μέ ὅλα αὐτά καί ἔχοντας βγεῖ νικητής μέσα ἀπό τήν πρᾶξι καί τά πάθη τοῦ Ἱεραποστολικοῦ Ἔργου... Πιστεύω ὅτι, τό αὐτό κείμενο τοῦ π. Κοσμᾶ ἔχει περάσει ἀπαρατήρητο ἢ δέν τοῦ ἔχει δωθεῖ ἡ πρέπουσα σημασία ἀπό ὅλους ὅσους ἀσχολοῦνται μέ τό Ἀποστολικό Ἔργο εἴτε στήν «**Πρώτη Γραμμή**» εἴτε στήν «**Μετόπισθεν**» γιατί ἂν τό εἶχαμε προσέξει ὅλοι μας καλύτερα θά εἶχαμε ἀναμορφώσει πρὸς τό καλύτερο κάθε πλευρά αὐτοῦ τοῦ Ἔργου. Μέ πολύ λύπη θά σημειώσω ὅτι λίγα ἕως ἐλάχιστα πράγματα ἄλλαξαν ἀπό τό 1988 ὅταν πρωτοδημοσιεύτηκε αὐτό τό Κείμενο, ἕως σήμερα, δηλαδή 20 χρόνια μετά...

“Όσους μᾶς ἀπασχολεῖ τό θέμα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῶν Ἐθνῶν καί ὅσοι ταχθήκαμε στό νά ὑπηρετοῦμε μέ κάθε τρόπο αὐτό τό Ἔργο νομίζω εἶναι καιρός νά ἐπα-ἀνακαλύψουμε τό ἔργο αὐτό τοῦ πατρός Κοσμᾶ καί νά ἐπανατοποθετηθοῦμε σέ ἀρκετές πλευρές του γιά νά μπορέσουμε νά ἔχουμε μέλλον σ’ αὐτήν τήν μεγαλειῶδη σύγχρονη προσπάθεια τῆς ἐξόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡ ὁποία «ἐξῆλθε νικῶσα καί ἵνα νικήσῃ» τήν ἀγνωσία τῶν Ἐθνῶν... Προσωπικά, ἡ παρεμβολή στήν ζωή μου τοῦ κειμένου αὐτοῦ, τοῦ π. Κοσμᾶ, μέ ἔβγαλε ἀπό μεγάλα ἀδιέξοδα, μοῦ ὑπέδειξε τά λάθη μου, μέ προφύλαξε ἀπό πολλά μελλοντικά λάθη καί μέ προσανατόλισε σέ οὐσιαστική ἀναδομή-ἀναδιοργάνωση τοῦ ταπεινοῦ Ἱεραποστολικοῦ μας ἔργου στά ὅρια τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Καμερούν... Πιστεύω ὅτι μιᾶ ἐπανεκδοσή του καί κοινοποίηση σέ ὅλες τίς Ἱερές Μητροπόλεις , Ἱερές Μονές, στούς Κληρικούς ἀλλά καί στούς φίλους τῆς Ἱεραποστολῆς θά μπορούσε νά ἐπιφέρει πραγματικά ζυμώσεις τέτοιες πού θά μπορέσουν νά σημάνουν μιᾶ νέα περίοδο γιά τήν σύγχρονη Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή.

Ἄς εἶναι ἡ μνήμη του αἰώνιος, τό παράδειγμά του ἀφορμή σωτηρίας ὅλων μας καί οἱ μαρτυρικές του μεσιτεῖες, στηριγμός καί βακτηρία στίς δύσκολες ὥρες τῆς κοινῆς πορείας ὅλων μας πρός τήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ἀμήν. Γένοιτο...

**ὁ τοῦ Καμερούν
Ἐπίσκοπος Γρηγόριος**